

**SAIMAA
ILMIÖ**

Kuopion asukkaiden näkemykset kaupungin kulttuuritarjonnasta

**SAIMAA-ILMIÖLLÄ ELINVOIMAA JÄRVI-SUOMEEN –
SAVONLINNA EUROOPAN KULTTUURI-
PÄÄKAUPUNGIKSI 2026 -HANKE**

Katja Pasanen & Mia Vepsäläinen
Marraskuu 2021

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Sisällys

1. JOHDANTO.....	3
2. MENETELMÄT.....	3
3. KYSELYN TULOKSET.....	4
3.1. Kyselyn vastaajat	4
3.2. Kulttuurin harrastuneisuus.....	6
3.3. Suhtautuminen kulttuuriin ja kulttuurin merkitys elämässä.....	8
3.4. Kunnan kulttuuritarjonnan merkitys ja tyytyväisyys tarjontaan	10
3.5. Kulttuuritarjonnan käyttö.....	18
3.6. Kulttuuritarjonnan kehittämistarpeet ja osallisuus.....	23
4. LOPUKSI	28
Lähteet.....	31

1. JOHDANTO

Itä-Suomen neljä maakuntaliittoa päättivät vuonna 2018 hakea kulttuuripääkaupunkititteliä yhteisellä hakemuksella, Savonlinna nimettynä hakijakaupunkinaan. Pohjois-Savon maakuntaliitosta lähtenyt idea konkretisoitui toukokuussa 2019, jolloin kaksi Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittamaa EAKR-hanketta alkoivat viedä hakemusprosessia käytännössä eteenpäin. Hakuprojekti nimettiin Saimaa-ilmiö2026:ksi, ja sitä toteutettiin vuosien 2019–2021 välillä kolmen eri hankkeen voimin. Etelä-Savon maakuntaliiton hallinnoima hanke, Kulttuurista elinvoimaa Järvi-Suomeen – Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-hanke (2019–2020), Itä-Suomen yliopiston Tutkimuksella tukea – Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-tutkimushanke (2019–2020) sekä Savonlinnan kaupungin hallinnoima jatkohanke Saimaa-ilmiöllä elinvoimaa Järvi-Suomeen - Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-hanke (2020-2022) toteuttivat kaksivaiheisen Euroopan kulttuuripääkaupungin hakuprosessin, joka päättyi kesällä 2021 vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungin valintaan Suomesta. Titteli myönnettiin tiukan kilpailun jälkeen Oululle.

Sen lisäksi, että edellä mainittu hankeperhe toteutti laajan ja vaativan kulttuuripääkaupungin hakuprosessin, on hankkeiden tavoitteena ollut kohottaa kulttuurin profiilia koko Itä-Suomessa sekä lisätä alueiden välistä yhteistyötä kulttuurin saralla sekä myös eri toimialojen välillä. Osana kulttuuripääkaupunkihakua Itä-Suomen neljän maakunnan alueelle määriteltiin visio vuodelle 2030 ja tavoitteet ja alatavoitteet, jotka tulisi saavuttaa vision toteutumiseksi. Hakukirjassa määriteltiin myös indikaattorit kullekin tavoitteelle sekä tietolähteet ja tutkimukset, joita tarvitaan tiedon keräämiseksi. Vaikka kulttuuripääkaupunkititteliä ei Saimaa-ilmiön alueelle tullut, on osa näistä listatuista tutkimuskokonaisuuksista järkevää toteuttaa kulttuuritoiminnan ja kulttuuritoimialan kehittämiseksi Itä-Suomessa. Haun ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin tutkimus Saimaan alueen asukkaiden alueellisista identiteeteistä. Toisella hakukierroksella päätettiin toteuttaa ensimmäinen Itä-Suomen laajuinen tutkimus liittyen kuntien kulttuuritarjontaan. Tutkimuksen teemoina oli muun muassa alueen asukkaiden suhtautuminen kulttuuria ja oman kunnan kulttuuripalveluita kohtaan, osallisuus ja kulttuurihyvinvointi. Useilla alueen kunnilla ei ole itsellään ollut resursseja kerätä laajaa tutkimusaineistoa oman kuntansa kulttuuritarjonnan kehittämisen tueksi, ja tällä tutkimuksella vastattiin tähän puutteeseen.

Tämä raportti keskittyy kuntien kulttuuritutkimuksessa kerätyn aineiston ja tulosten raportointiin Kuopion kaupungin osalta.

2. MENETELMÄT

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka Itä-Suomen neljän maakunnan alueen (Etelä-Savo, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala) asukkaat

- suhtautuvat kulttuuriin ja taiteeseen yleisesti,
- miten he kokevat oman kotikuntansa kulttuuritarjonnan ja kuinka he osallistuvat siihen
- millaisia vaikutuksia he kokevat kulttuuritapahtumiin ja tilaisuuksiin osallistumisella olevan, sekä
- kuinka he haluaisivat osallistua oman kuntansa kulttuuritarjonnan kehittämiseen.

Lisäksi vastaajilta kysyttiin heidän demografisia taustatietojaan. Kyselyn kysymykset pohjautuvat suurelta osin aiempiin olemassa oleviin kulttuuripalveluita ja kulttuurin käyttöä selvittäneisiin tutkimuksiin (esim. Ruokolainen et al. 2019; TNS Gallup & Suomen kulttuurirahasto 2013; Tilastokeskus 2021; Virolainen 2015).

Tutkimuksen aineisto kerättiin kahdella samanlaisella sähköisellä kyselylomakkeella syyskuussa 2021. Toinen kysely välitettiin Suomen Onlinetutkimus Oy:n kuluttajapaneelin Itä-Suomessa asuville jäsenille. Kuluttajapaneeli oli tutkimuksen pääasiallinen aineistonkeruumenetelmä, sillä kuluttajapaneelilla voidaan kohtalaisen helposti saavuttaa tutkimusalueen väestöä edustava otos. Rinnalle päätettiin ottaa kuitenkin käyttöön myös toinen kyselylinkki, joka oli avoimessa jaossa Itä-Suomen kuntien ja Saimaa-ilmiön verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Tämän avoimen linkin avulla pyrittiin täydentämään etenkin pienempien kuntien osalta kuntakohtaista vastausmäärää, sillä etukäteen oli tiedossa, että kuluttajapaneelilla ei tulla saamaan kattavaa otosta pienemmiltä paikkakunnilta. Paneelitutkimukseen vastasi kaikkiaan 1524 ja julkiseen kyselyyn 658 Itä-Suomen neljän maakunnan alueen asukasta.

Kuopion osalta saatiin paneelitutkimukseen 306 vastausta ja julkisen lomakkeen kautta 116 vastausta. Kaikkiaan vastauksia saatiin siis 422 kappaletta. Paneelilla kerätyn aineiston raportti löytyy kokonaisuudessaan

täältä: <https://link.webpolsurveys.com/short/bde70ba81e2e4fc2b80e7883e7b0bc39> ja julkisen lomakkeen tulokset

täältä: <https://link.webpolsurveys.com/short/dc08c8ec154249769dc8037a00878142> Nämä kaksi aineistoa on raportoitu erikseen, sillä niiden vastaajat eroavat merkittävästi toisistaan. Paneelitutkimuksen vastaajat edustavat monipuolisemmin Itä-Suomen asukkaita. Julkisesti jaetun lomakkeen vastaajat ovat sen sijaan usein keski-ikäisiä tai iäkkäitä, korkeasti koulutettuja, kulttuurista kiinnostuneita naisia eli ns. kulttuurin aktiivikuluttajia.

Tässä raportissa esitetään kuitenkin koosteenomaisesti molempien aineistojen tuloksia rinnakkain ja niiden rinnalla esitetään myös näiden kahden aineiston yhdistämisestä saadut tulokset. Lisäksi tässä raportissa analysoidaan tutkimusaineiston avoimet kysymykset, vedetään tuloksia yhteen sekä esitetään johtopäätökset joitakin tulevaisuuden kehittämideoita Kuopion osalta.

3. KYSELYN TULOKSET

3.1. Kyselyn vastaajat

Kuopion osalta kyselyihin vastanneiden taustatiedot on esitetty taulukossa 1. Julkiseen lomakkeeseen vastanneet ovat paneelikyselyn vastaajia vanhempia keski-ikältään, useammin naisia ja koulutustasoltaan korkeamman koulutuksen saaneita. He olivat myös oman arvionsa mukaan useammin keskituloisia kuin paneelitutkimukseen vastanneet. Näiden kysymysten osalta näiden kahden aineiston väliltä löytyi tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$). Sen sijaan elämäntilanteen tai tulotason osalta eroja ei ollut löydettävissä.

Taulukko 1. Vastaajien taustatiedot

	Paneeli, N=306	Julkinen lomake, N=116	Koko aineisto, N=422
Vastaajien määrä	306	116	422
IKÄ ***			
Alle 30 v.	28 %	14 %	24 %
30–44 v.	31 %	20 %	28 %
45–59 v.	20 %	33 %	23 %
60 v. tai vanhempi	22 %	34 %	25 %
Keski-ikä	43,1 v.	50,5 v.	45,2 v.
SUKUPUOLI ***			
Mies	43 %	15 %	35 %
Nainen	57 %	84 %	64 %
Muu/en halua sanoa	1 %	2 %	1 %
KOULUTUS **			
Peruskoulu	7 %	4 %	6 %
Lukio tai ammattitutkinto	47 %	35 %	44 %
Alempi korkeakoulututkinto	24 %	26 %	25 %
Ylempi korkeakoulututkinto tai korkeampi	19 %	34 %	23 %
Muu	3 %	1 %	2 %
ELÄMÄNTILANNE			
Palkkatyössä tai yrittäjänä	46 %	58 %	50 %
Työtön tai lomautettu	11 %	3 %	9 %
Eläkkeellä	24 %	25 %	24 %
Opiskelija tai koululainen	14 %	12 %	14 %
Kotona lasten kanssa tai huolehdin muusta omaisesta	2 %	2 %	2 %
Muu	3 %	0 %	2 %
En halua sanoa	1 %	1 %	1 %
ARVION OMAN KOTITALOUDEN TULOISTA SUHTEESSA SUOMEN KESKIAARVOON			
Kotitalouteni on pienituloinen	46 %	39 %	44 %
Kotitalouteni on keskituloinen	49 %	56 %	51 %
Kotitalouteni on korkeatuloinen	5 %	5 %	5 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Julkiseen lomakkeeseen vastanneet vastaajat kokivat oman elämänlaatunsa keskimäärin paremmaksi kuin paneelitutkimukseen vastanneet vastaajat (taulukko 2). Kaikista kuopiolaisista vastaajista yli 70 prosenttia

koki oman elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi. Eroja paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn osallistuneiden kesken löytyi myös kaikkien elämänlaadun osa-alueita mitanneiden muuttujien osalta (taulukko 3). Julkiseen kyselyyn vastanneet olivat kaikkien elämänlaadun osa-alueiden suhteen tyytyväisempiä kuin paneelitutkimukseen osallistuneet. Erytisen suuri ero löytyi siinä, kuinka tyytyväisiä vastaajat olivat itseensä ja henkilökohtaisiin ihmissuhteisiinsa.

Taulukko 2. Vastaajien arvio omasta koetusta elämänlaadustaan.

*** (til. erittäin merkitsevä ero)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Erittäin heikko	1 %	4 %	1 %
Heikko	7 %	0 %	6 %
Ei hyvä eikä huono	26 %	8 %	21 %
Hyvä	54 %	65 %	57 %
Erittäin hyvä	13 %	23 %	16 %

Taulukko 3. Kuinka tyytyväinen olet... (skaala: 1=erittäin tyytymätön ... 5=erittäin tyytyväinen)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollisesti merkitsevä ero
terveyteesi	3,6	3,9	3,7	4	*
kykyysi selviytyä jokapäiväisistä toimista	4,1	4,3	4,1	4	*
itseesi	3,6	4,0	3,7	4	***
henkilökohtaisiin ihmissuhteisiisi	3,7	4,1	3,8	4	***
elinympäristösi/asuinpaikkasi olosuhteisiin	3,9	4,2	4,0	4	*

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

3.2. Kulttuurin harrastuneisuus

Paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn vastanneet kuopiolaiset eivät juurikaan eronneet toisistaan kulttuurin harrastamisen osalta (taulukko 4). Ainoat tilastollisesti merkittävät erot löytyivät ”lukenut tai kuunnellut äänikirjaa”, ”tehnyt erilaisia käsitöitä” ja ”harrastanut muuta kulttuuriharrastusta” muuttujien osalta. Yleisimpiä kulttuuriharrastuksia vastaajien keskuudessa olivat musiikin kuuntelu, lukeminen ja äänikirjojen kuuntelu, laulaminen sekä erilaisten käsitöiden tekeminen.

Taulukko 4. Vastaajien kulttuuriharrastusten harrastaminen. Viimeisen 12 kk aikana, kuinka usein olet...

	Päivittäin	Useana päivänä viikossa	Kerran viikossa	1-3 kertaa kuussa	Harvemmin	En kertaakaan
LUKENUT TAI KUUNNELLUT ÄÄNIKIRJAA **						
Paneeli	10 %	15 %	14 %	14 %	17 %	30 %
Julkinen	22 %	22 %	3 %	10 %	16 %	25 %
Koko aineisto	14 %	17 %	11 %	13 %	17 %	28 %
KUUNNELLUT MUSIIKKIA						
Paneeli	49 %	28 %	11 %	6 %	4 %	2 %
Julkinen	56 %	31 %	5 %	3 %	3 %	1 %
Koko aineisto	51 %	29 %	10 %	5 %	4 %	2 %
LAULANUT (HARRASTUKSENA)						
Paneeli	2 %	10 %	12 %	6 %	17 %	52 %
Julkinen	7 %	5 %	5 %	11 %	15 %	57 %
Koko aineisto	4 %	9 %	10 %	7 %	17 %	53 %
SOITTANUT MUSIIKKI-INSTRUMENTTIA						
Paneeli	4 %	5 %	9 %	10 %	11 %	62 %
Julkinen	3 %	6 %	5 %	7 %	20 %	59 %
Koko aineisto	4 %	5 %	9 %	9 %	13 %	61 %
SÄVELTÄNYT / KIRJOITTANUT MUSIIKKIA						
Paneeli	2 %	2 %	5 %	6 %	6 %	79 %
Julkinen	0 %	2 %	1 %	2 %	10 %	86 %
Koko aineisto	1 %	2 %	4 %	5 %	7 %	81 %
TANSSINUT TAI HARRASTANUT JOTAIN TANSSIMUOTOA						
Paneeli	1 %	5 %	8 %	6 %	19 %	61 %
Julkinen	1 %	3 %	6 %	11 %	22 %	58 %
Koko aineisto	1 %	5 %	7 %	8 %	20 %	60 %
HARJOITELLUT TAI ESIINTYNYT NÄYTELMÄSSÄ / OOPPERASSA / MUSIKAALISSA						
Paneeli	2 %	2 %	4 %	3 %	4 %	85 %
Julkinen	0 %	3 %	3 %	2 %	6 %	87 %
Koko aineisto	1 %	2 %	4 %	3 %	5 %	85 %
Maalannut tai piirtänyt						
Paneeli	2 %	3 %	11 %	12 %	25 %	47 %
Julkinen	1 %	4 %	11 %	13 %	30 %	41 %
Koko aineisto	1 %	4 %	11 %	12 %	26 %	46 %

	Päivittäin	Useana päivänä viikossa	Kerran viikossa	1-3 kertaa kuussa	Harvemmin	En kertaakaan
TEHNYT TAIDETTA, VIDEOITA, ELOKUVIA, TIETOKONEANIMOINTIA TAI VIDEOPELEJÄ DIGITAALISILLA LAITTEILLA (TAITEEN MUOTONA TAI HARRASTUKSENA)						
Paneeli	1 %	5 %	7 %	7 %	9 %	72 %
Julkinen	0 %	5 %	2 %	8 %	14 %	72 %
Koko aineisto	1 %	5 %	5 %	7 %	10 %	72 %
KIRJOITTANUT TARINOITA, RUNOJA, NOVELLEJA TAI NÄYTELMIÄ						
Paneeli	2 %	1 %	6 %	7 %	11 %	74 %
Julkinen	1 %	3 %	2 %	8 %	22 %	65 %
Koko aineisto	1 %	2 %	5 %	7 %	14 %	71 %
TEHNYT ERILAISIA KÄSITÖITÄ (ML. VEISTOKSET JA SAVITYÖT) **						
Paneeli	3 %	6 %	8 %	8 %	20 %	55 %
Julkinen	7 %	14 %	7 %	15 %	17 %	41 %
Koko aineisto	4 %	8 %	8 %	10 %	19 %	51 %
HARRASTANUT MUUTA KULTTUURIHARRASTUSTA ***						
Paneeli	2 %	4 %	8 %	16 %	31 %	39 %
Julkinen	2 %	8 %	11 %	25 %	33 %	22 %
Koko aineisto	2 %	5 %	9 %	19 %	32 %	34 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

3.3. Suhtautuminen kulttuuriin ja kulttuurin merkitys elämässä

Kuopiolaisten vastaajien yleinen suhtautuminen kulttuuria ja taidetta kohtaan on kohtalaisen positiivista (taulukko 5). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet eli ns. kulttuurin aktiivikäyttäjät suhtautuvat kulttuuriin ja taiteeseen lähes kautta linjan positiivisemmin kuin paneelilomakkeeseen vastanneet ns. peruskaupunkilaiset. Erityisen tärkeänä molemmat ryhmät pitivät kulttuuriin osallistumisen tasa-arvoisia mahdollisuuksia, vaikka muuttujan osalta löytyikin ryhmien väliltä eroa. Paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn osallistuneiden vastaajien väliltä löytyi tilastollisesti merkittävä ero kaikkien muiden muuttujien paitsi maksuhalukkuuden osalta. Julkiseen kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että kulttuurilla on vahvasti vaikutusta myös sosiaalisten ongelmien poistamisessa, ja että sen tukeminen muutenkin kuin verovaroin olisi hyvin tärkeää. Molemmat ryhmät olivat kuitenkin varovaisia kannanotoissaan liittyen verovarojen lisäämiseen kulttuurin käyttöön.

Taulukko 5. Vastaajien näkemykset kulttuuria ja taidetta koskeviin yleisiin väittämiin (skaala: 1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises- ti merkittävä ero
Voisin maksaa kulttuuripalveluista nykyistä enemmän	3,0	2,9	2,9	3	
Taide ja kulttuuri ei ole minunlaisiani ihmisiä varten	2,5	1,4	2,2	1	***
Julkinen raha (kunnan, maakunnan, valtion) mahdollistaa laajasti eri ihmisryhmille kulttuurin kokemisen	4,3	4,9	4,5	5	***
Taide ja kulttuuri tarvitsee myös yksityistä rahoitusta	4,6	5,1	4,8	5	**
Kulttuuria tulee tukea nykyistä enemmän verovarjoista, jotta siitä nauttiminen olisi mahdollista kaikille	4,0	4,6	4,2	4	**
On tärkeää, että suomalaisilla on asuinpaikasta riippumatta tasa-arvoinen mahdollisuus harrastaa kulttuuria	4,6	5,1	4,8	5	***
Kulttuuripalvelut auttavat poistamaan sosiaalisia ongelmia	4,4	5,0	4,6	5	***
Kulttuurin saavutettavuuteen panostamalla olisi mahdollista vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden menoja	4,0	4,8	4,2	4	***
Kulttuuripalvelut luovat moniarvoisuutta	4,4	4,8	4,5	5	**
Kulttuuri ja taide on tehtävä saavutettavaksi myös heille, jotka eivät itse pääse kulttuurin pariin omin avuin (esim. hoitolaitoksista)	4,8	5,5	5,0	5	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Aiemmat tutkimukset ovat todistaneet, että kulttuurilla on hyvinvointivaikutuksia (esim. Honkala & Laitinen 2017). Tämä näkyy osin myös kuopiolaisten kyselyyn vastanneiden vastauksissa (taulukko 6). Tämän kysymyksen kaikkien väittämien osalta löytyi tilastollisesti merkittävä tai erittäin merkittävä ero paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn osallistujien väliltä, mutta siitä huolimatta molemmat vastaajaryhmät kokivat kulttuurilla olevan myönteisiä vaikutuksia. Julkiseen kyselyyn vastanneet kuopiolaiset kokivat vaikutusten olevan suurempia kuin paneelitutkimukseen vastanneet. Erityisesti kulttuurikohteissa tai -tilaisuuksissa käymisen ja kulttuurin harrastamisen koettiin vaikuttavan positiivisesti psyykkiseen ja henkiseen hyvinvointiin sekä elämänlaatuun, mutta niiden koettiin tuovan myös lohtua ja viihtyvyyttä arkeen.

Taulukko 6. Käynnit kulttuurikohteissa tai -tilaisuuksissa tai kulttuurin harrastaminen... (skaala: 1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises- ti merkitsevä ero
edistävät fyysistä hyvinvointiani (kunto, alentunut syke tai verenpaine jne.)	4,2	4,8	4,4	4	***
edistävät psyykkistä/henkistä hyvinvointiani	4,8	5,4	5,0	5	***
parantavat elämänlaatuani	4,7	5,3	4,9	5	***
tuottavat lohtua tai viihdytystä arkeeni	4,7	5,3	4,9	5	***
auttavat minua käsittelemään ja ilmaisemaan tunteitani	4,0	4,6	4,1	4	***
edistävät sosiaalisia suhteitani	4,1	4,4	4,2	4	**
lisäävät kiinnostustani kulttuurikokemuksiin	4,4	5,0	4,5	5	***
sivistävät	4,5	5,1	4,6	5	***
lisäävät ymmärrystäni moniarvoisuudesta	4,1	4,8	4,3	4	***
laajentavat maailmankatsomustani	4,2	4,9	4,4	4	***
inspiroivat laajempaan taiteen ja kulttuurin harrastamiseen tai tekemiseen	3,9	4,7	4,1	4	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

3.4. Kunnan kulttuuritarjonnan merkitys ja tyytyväisyys tarjontaan

Yksi suuri kokonaisuus kyselyssä liittyi oman kotikunnan kulttuuritarjontaan. Vastaajat kokivat lähes yhtä tärkeäksi, että omalla paikkakunnalla sekä omassa maakunnassa on tarjolla monipuolista kulttuuritoimintaa ja palveluja (taulukko 7). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet kokivat monipuolisen kulttuuritarjonnan tärkeämpänä, mutta molemmille ryhmille tämä oli tärkeää.

Taulukko 7. Kuinka tärkeänä pidät sitä, että: asuinkunnassasi/maakunnassasi on monipuolista kulttuuritoimintaa ja -palveluja? (1=ei lainkaan tärkeää ... 6=todella tärkeää)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollisesti merkitsevä ero
Kuopio	4,8	5,5	5,0	5	***
Pohjois-Savo	4,7	5,3	4,8	5	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Molemmista vastaajaryhmistä valtaosa osallistujista koki, että Kuopiossa tarvittaisiin lisää avointa kulttuuritilaa kaikkien halukkaiden käyttöön sekä vapaiden tilojen kartoittamista ja tarjoamista kulttuuritoimijoiden käyttöön. Sen sijaan uusia tiloja kulttuuritoiminnalle kaipasi vain noin kolmannes paneelitutkimukseen osallistuneista ja kaksi viidesosaa julkiseen kyselyyn osallistuneista.

Taulukko 8. Suhtautuminen kunnan kulttuuritiloihin liittyviin väittämiin

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
KUNNASSANI TARVITAAN UUSIA TILOJA KULTTUURITOIMINNALLE			
Paneeli	31 %	23 %	46 %
Julkinen	41 %	19 %	40 %
Koko aineisto	34 %	22 %	45 %
KUNNASSANI TARVITAAN AVOINTA (MAKSUTONTA) KULTTUURITILAA KAIKKIEN HALUKKAIDEN KÄYTTÖÖN			
Paneeli	71 %	14 %	15 %
Julkinen	76 %	7 %	17 %
Koko aineisto	72 %	12 %	16 %
KUNNASSANI TARVITAAN TYHJIEN TAI VAPAIEN TILOJEN KARTOITTAMISTA JA TARJOAMISTA KULTTUURITOIMIJOIDEN KÄYTTÖÖN *			
Paneeli	76 %	9 %	15 %
Julkinen	88 %	3 %	9 %
Koko aineisto	79 %	7 %	14 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Vastauksia avoimeen kysymykseen liittyen uusiin tarvittaviin kulttuurin tiloihin oli yhteensä 111 (72 paneelista (P), 39 julkisesta lomakkeesta (J)). Eniten tarpeita liittyi erilaisiin bändi-, klubi- ja keikkatiloihin (32 vastausta). Lisäksi toivottiin tiloja isommille konserttitapahtumille (5) ja messuhallille (3).

”Kuopiosta puuttuu keikkapaikka. Sellainen tila, jossa erilaiset artistit uusista tunnettuihin pystyisit esiintymään. (Lutakon tyyppinen!)” (J)

”Esiintymistiloja suuren yleisön tapahtumille” (P)

”Esiintymispaikkoja ei valtavirran artisteille” (P)

Kokoontumis- ja harrastustiloja erilaisille harrastajaryhmille ja yhdistyksille toivoi kaikkiaan 25 vastaajaa. Monissa vastauksissa korostettiin tarvetta monipuolisille ja muunneltaville eri tarkoituksiin soveltuville tiloille. Lapsille ja erityisesti nuorille toivottiin lisää harrastus- ja kokoontumistiloja (12). Kolme vastaajaa mainitsi seniorien harrastustilat.

”Vapaa kulttuurikenttä tarvitsisi edullisia tiloja. Pitäisi olla enemmän pieniä harjoitus ja esiintymistiloja.” (J)

”Ilmaisia tai edullisia tiloja voittoa tavoittelemattomille harrastusyhdistyksille” (J)

Erikseen esittävän taiteen (näyttämö, tanssi) tilojen tarve mainittiin 11 vastauksessa ja näyttelytilat neljässä vastauksessa. Erilaisia urheilutiloihin liittyviä tarpeita oli kymmenellä vastaajalla. Elokuvateatterin tai muun elokuvatarjonnan mainitsi viisi vastaajaa, kirjaston ja sen palvelut neljä ja teatterin kaksi vastaajaa.

Monista vastauksista kävi ilmi, että vastaaja kiinnitti huomiota erityisesti Kuopion keskustan ulkopuolisten alueiden kulttuuri- ja urheilutilojen tarpeeseen.

”Myös muuanne kuin keskustaan, koska kaupunki laajenee voimakkaasti. Monitoimisia tiloja. Muunneltavuutta.” (J)

Kuopiolaisten vastaajien mukaan kunnan kulttuuritarjonnassa olisi jonkin verran kehitettävää (taulukko 9). Vastaajien näkemykset kulttuuritarjonnan määrän, sisällön ja laadun nykytilasta ovat positiivisen puolella. Lähes kaikkien väittämien keskiarvot ovat noin 4,5 luokkaa eli vastaajat ovat jossain määrin samaa mieltä väittämien kanssa. Positiivisimpina piirteinä nähtiin se, että kulttuuritarjonta lisää kuntalaisten hyvinvointia ja vaikuttaa positiivisesti Kuopion imagoon. Kulttuurilaitosten tarjontaa pidettiin melko tärkeänä. Julkiseen kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuritarjontaa tärkeämpänä kuin paneelitutkimukseen osallistuneet mutta suhtautuivat hieman kriittisemmin kulttuuritarjonnan määrään, laatuun ja sisältöön. Tilastollisesti merkittävä ero löytyi viiden väittämän osalta. Erityisen paljon kehitettävää olisi kuntalaisten vaikuttamisen mahdollisuuksien lisäämisessä, kansainvälisessä kulttuuritarjonnassa sekä siinä, kuinka voitaisiin lisätä kaupunkilaisten tunnetta siitä, että tarjonta on heille suunnattua.

Taulukko 9. Mitä mieltä olet kuntasi kulttuuritarjontaa koskevista väittämistä (1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises ti merkittävä ero
Kulttuuritarjonta on riittävää	4,6	4,4	4,5	5	
Kulttuuritarjonnan sisältö vastaa odotuksiani	4,4	4,4	4,4	5	
Kulttuuritarjonnan laatu vastaa odotuksiani	4,7	4,6	4,6	5	
Nykyinen kulttuuritarjonta lisää kuntalaisten hyvinvointia	4,6	4,8	4,7	5	
Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa kulttuuritarjontaan ja -palveluihin	4,0	3,7	3,9	4	
Osallistuminen kulttuuritarjonnan eri muotoihin on tehty kaikille mahdolliseksi	4,3	3,9	4,2	4	*
Kulttuuritarjontaa ei ole suunnattu minulle	3,3	2,2	3,0	3	***
Kunnassani on paljon mahdollisuuksia osallistua kulttuuriaktiviteetteihin	4,3	4,4	4,3	4	
Nykyinen kulttuuritarjonta vaikuttaa positiivisesti kuntamme imagoon	4,6	4,6	4,6	5	
Nykyinen kulttuuritarjonta edesauttaa kuntani kansainvälisyyttä	4,3	4,2	4,3	4	
Kulttuurilaitostemme (kunnalliset museot, teatterit, orkesteri jne.) tarjonta on minulle tärkeää	4,3	5,2	4,6	5	***
Kunnassani on riittävästi mahdollisuuksia tutustua kansainväliseen kulttuuritarjontaan	4,0	3,6	3,9	4	**
Nykyinen kulttuuritarjonta houkuttelee matkailijoita kuntaamme	4,1	4,0	4,1	4	
Nykyinen kulttuuritarjonta on suunnattu pääosin matkailijoille	3,2	2,4	3,0	3	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) määritellään kunnan tehtävät, joita ovat 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä; 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle; 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa; 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen; 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa; 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa; 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Yksi tutkimuksen kysymyksistä mittasi kuntalaisten suhtautumista ja näkemyksiä liittyen oman kunnan kulttuuripolitiikkaan ja kulttuurin merkitykseen kunnassa yleisesti. Osa patteriston väittämistä liittyi edellä mainittuihin lakisääteisiin kunnan kulttuuritoimintoihin. Yleisesti ottaen kyselyyn vastanneet kuopiolaiset näkivät kunnan kulttuuritoiminnan melko tärkeänä asiana, julkiseen lomakkeeseen vastanneet vielä keskimäärin hieman tärkeämpänä kuin paneelitutkimukseen vastanneet (taulukko 10). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet olivat esimerkiksi hyvin vahvasti sitä mieltä, että kulttuuripalveluiden määrärahoista ei ole enää varaa leikata ja että eri kulttuurin muotoihin sekä kulttuuritoimintaan yleisesti ottaen tulisi panostaa. Julkiseen kyselyyn vastanneet näkivät taide-, kulttuuri- ja luovat alat myös hyvin tärkeinä sekä Kuopion elinvoiman että vetovoiman näkökulmasta. Useimpien väittämien osalta paneelitutkimukseen vastanneiden ja julkiseen lomakkeeseen vastanneiden välillä oli löydettävissä tilastollisesti merkittävä tai erittäin merkittävä ero, vaikka vastaukset olivatkin samansuuntaisia.

Taulukko 10. Mitä mieltä olet seuraavista kuntasi kulttuuripolitiikkaan ja kulttuurin merkitykseen liittyvistä väittämistä (1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises ti merkitsevä ero
On tärkeää, että julkisissa rakennushankkeissa käytetään rahaa noin prosentti kustannuksista taiteeseen	4,5	4,9	4,6	5	**
Osa alueemme sosiaali- ja terveyspalveluiden budjetista tulisi ohjata kulttuuripalveluihin ja -toimintaan	3,9	4,4	4,0	4	**
Yhdistyksillä tulisi olla merkittävämpi osuus kulttuuripalvelujen tuottamisessa	4,3	4,4	4,3	4	
Kuntani olisi tuettava monipuolisesti eri kulttuurimuotoja / erilaisia kulttuurin harrastamisen muotoja	4,7	5,1	4,8	5	***
Kuntani tulisi tukea taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työllistymistä	4,3	4,8	4,5	5	***
Kulttuuripalveluiden määrärahoja voidaan leikata	3,1	1,8	2,7	2	***
Taide-, kulttuuri- ja luovat alat ovat tärkeitä oman kuntani elinvoimalle	4,4	5,1	4,6	5	***
Taide-, kulttuuri- ja luovat alat ovat tärkeitä oman kuntani vetovoimalle	4,6	5,2	4,8	5	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Molemmat vastaajaryhmät kokivat Kuopion kulttuuritarjonnan palvelusta riippuen melko tai hyvin tärkeäksi (taulukko 11). Kulttuuripalveluiden ja -tarjonnan tärkeyttä tarkasteltaessa lähes kaikkien palveluiden osalta löytyi tilastollisesti merkitsevä ero paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn osallistuneiden väliltä. Julkiseen kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuritarjontaa ja -palveluita kautta linjan tärkeämpinä kuin paneelitutkimuksen vastanneet. Festivaalit oli ainut tarjonnan muoto, josta eroa ei löytynyt. Kirjasto,

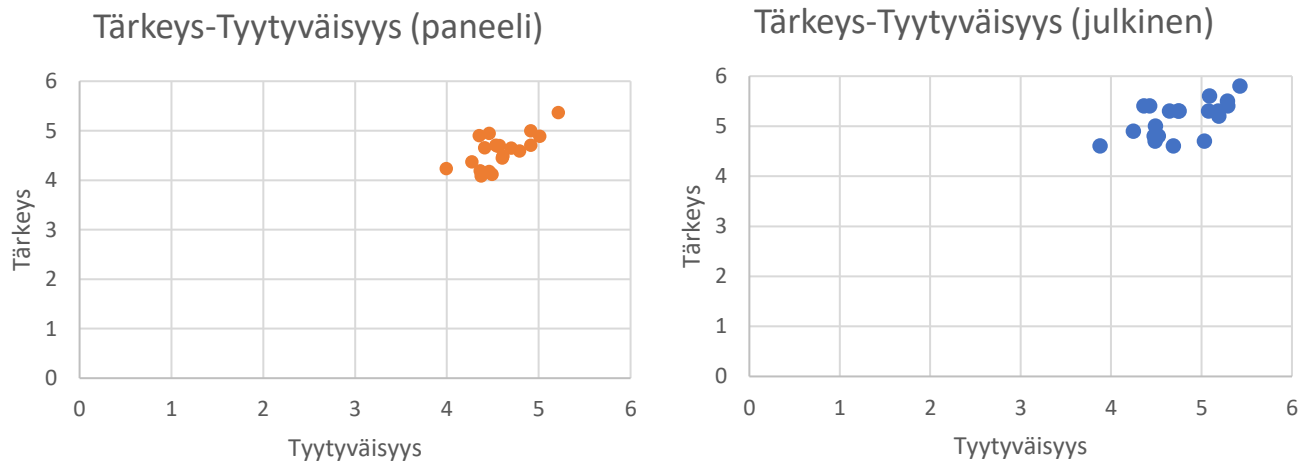
elokuvateatterit, kansalaisopistot, matalan kynnyksen tai ilmaiset katu- ja kaupunkitapahtumat sekä lapsille ja nuorille suunnatut kulttuurimahdollisuudet koettiin tärkeimmiksi kulttuuripalveluiksi. Tyytyväisyyden suhteen oli vastaajien välillä vähemmän eroja. Tyytyväisimpiä oltiin kirjastoon, elokuvateattereihin, kansalaisopistoon sekä teatteriin

Taulukko 11. Kuinka tärkeänä näet kuntasi kulttuuripalvelut ja -tarjonnan ja kuinka tyytyväinen olet siihen? (tärkeys skaala: 1=en lainkaan tärkeänä ... 6=todella tärkeänä; tyytyväisyys skaala: 1=todella tyytymätön ... 6=todella tyytyväinen, keskiarvossa ei ole huomioitu vaihtoehtoa en osaa sanoa / paikkakunnallani ei ole ko. palvelua)

	Paneeli- data tärkeys	Julkinen lomake tärkeys	Koko aineiston ka. tärkeys	Paneeli- data tyyty- väisyys	Julkinen lomake tyyty- väisyys	Koko aineiston ka. tyyty- väisyys
Kirjasto	5,4	5,8	5,5***	5,2	5,4	5,3**
Elokuvateatterit	4,9	5,4	5,0***	5,0	5,3	5,1*
Kansalaisopisto, jossa voi harrastaa taidetta ja kulttuuritoimintaa	5,0	5,6	5,2***	4,9	5,1	5,0
Järjestöt/yhdistykset, jotka tarjoavat mahdollisuuden harrastaa taidetta/kulttuuria	4,7	5,3	4,9***	4,6	4,6	4,6
Vapaan kentän kulttuuritila / yhteisöllinen tapahtumapaikka	4,2	4,6	4,3**	4,0	3,9	4,0
Festivaalit	4,5	4,6	4,5	4,6	4,7	4,6
Kulttuuritapahtumat	4,7	5,3	4,9***	4,5	4,7	4,6
Teatterit	4,7	5,5	4,9***	4,9	5,3	5,0**
Konserttitalo	4,6	5,3	4,8***	4,8	5,2	4,9**
Klassisen musiikin konsertit	4,1	4,7	4,3***	4,5	5,0	4,6***
Kevyen musiikin konsertit	4,7	5,0	4,8**	4,4	4,5	4,4
Esittävän taiteen esitykset	4,2	4,8	4,4***	4,5	4,5	4,5
Taidemuseo	4,5	5,2	4,7***	4,6	5,2	4,8***
Muut museot	4,7	5,3	4,8***	4,7	5,1	4,8**
Taidegalleria	4,1	4,7	4,3***	4,4	4,5	4,4
Julkinen taide	4,4	4,9	4,5***	4,3	4,2	4,3
Kuoro, orkesteri tai teatteri, johon voi osallistua harrastajana	4,2	4,8	4,4***	4,4	4,5	4,4
Musiikki- tai taidekoulu / taiteen perusopetus	4,7	5,3	4,8***	4,6	4,8	4,6
Lapsille ja nuorille suunnatut kulttuurimahdollisuudet ja tapahtumat	5,0	5,4	5,1***	4,5	4,4	4,5
Ilmaiset tai matalan kynnyksen katu- ja kaupunkitapahtumat	4,9	5,4	5,0***	4,4	4,4	4,4

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Alla olevassa kuvassa 1 on esitetty sekä paneelitutkimukseen vastanneiden osalta että julkiseen kyselyyn vastanneiden osalta nelikenttänä kulttuuripalveluiden tärkeyden ja tyytyväisyyden suhde. Kuvassa oikeassa yläkulmassa on kulttuuritarjonta, joka on vastaajien mielestä tärkeää, mutta johon he ovat myös tyytyväisiä. Oikeassa alakulmassa olisivat palvelut, jotka eivät ole kovin tärkeitä, mutta joihin ollaan tyytyväisiä. Vasemmassa yläkulmassa olisivat palvelut, jotka ovat tärkeitä, mutta joihin ei olla tyytyväisiä. Nämä ovat niitä palveluita, joiden kehittämiseen kannattaa erityisesti keskittyä. Vastaavasti vasemmassa alakulmassa olisivat palvelut, jotka eivät ole tärkeitä, ja joihin ei olla tyytyväisiä. Kuopion osalta kaikki kulttuuritarjonta sijoittuu oikeaan yläkulmaan, mikä merkitsee sitä, että kulttuuritarjonnan osalta kaupungissa ei ole suurta huolta tyytyväisyyden näkökulmasta.

Kuva 1. Kulttuuritarjonnan/-palveluiden tärkeyden ja tyytyväisyyden suhde

Kaikkiaan 23 vastaajaa mainitsi jonkin omasta mielestään alueelta puuttuvan kulttuuritarjonnan muodon. Vastaukset olivat hyvin erilaisia ja kohdistuivat erilaisille alueille (Kuopion keskusta vs. syrjäisemmät alueet). Yksittäisissä vastauksissa paikkakunnalle toivottuja kulttuuritarjonnan muotoja olivat muun muassa sarjakuviin, ruoka- ja mökkikulttuuriin liittyvä tarjonta, harrastajateatteritoiminta, taideopintojen mahdollisuus, paikka käsityötaiteelle, esittävän taiteen tilat ja keikkapaikat. Senioreille kaivattiin hyvin saavutettavissa olevia liikuntapaikkoja ja nuorille sisäaktiviteettipuistoa tai vastaavaa sisäliikuntapaikkaa.

Vastaajilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on parasta Kuopion kulttuuripalveluissa ja -tarjonnassa sekä mikä on ollut heidän merkityksellisin tai mieleenpainuvuin kulttuuri- tai taidekokemuksensa, jonka he ovat paikkakunnalla kokeneet. Kaikkiaan 220 henkilöä kertoi, mikä on heidän mielestään parasta kaupungin kulttuuritarjonnassa (147 paneelista, 73 julkisesta kyselystä).

Ylivoimaisesti parhaaksi asiaksi alueen kulttuuripalveluissa ja tarjonnassa kuopiolaiset katsoivat sen monipuolisuuden. Tarjontaa katsottiin olevan kaikille ja riittävästi (84 vastausta). Myös palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät, kuten niiden laatu, omaleimaisuus, rahoitus ja tilat saivat kiitosta (12 vastausta).

”Monipuolisuus, kaikille löytyy jotain vauvasta vaariin” (J)

”Monipuolisuus, määrä ja laatu. Sopivasti tarjolla eri alojen tapahtumia.” (J)

”Kulttuuritarjonta on monipuolista ja hyvin saavutettavissa.” (P)

Tarjonnan edullisuutta, matalan kynnyksen tai ilmaistapahtumia kiitteli 13 vastaajaa. Lisäksi kansalaisopistojen tarjonta mainittiin viidessä vastauksessa, joista näkyi tyytyväisyys kurssitarjontaan myös kaupunkikeskuksen ulkopuolella.

”Katselen tosiaan tilannetta etäältä, mutta Kansalaisopiston palveluja pidän itselleni tällä hetkellä erittäin tärkeinä täällä Karttulassa. Kuopion on kaukana ja sen tarjoamat palvelut samalla kaukana arjesta.” (J)

”Ilmaiset tapahtumat esim. Torilla. Teatterissa monipuolinen tarjonta.” (J)

Yksittäisistä kulttuuripalveluista eniten arvostettiin teatterin (49 vastausta), kirjastojen (33), museoiden ja valokuvakeskuksen (26), musiikkikeskuksen (24) sekä elokuvateattereiden (16) tarjontaa. Kirjastovastauksissa kiiteltiin paitsi pääkirjastoa myös erityisesti tarjonnan kattavuutta kaupungin eri alueilla.

”Kirjastot ovat parhaita. On paljon pikkukirjastoja sekä iso keskuskirjasto.” (P)

”Todella ammattitoinen teatteri ja hyvä konserttitalo.” (P)

Tapahtumatarjonnan osalta festivaalitarjontaa ja/tai erilaisia ulkoilma- ja toritapahtumia parhaana piti 13 vastaajaa. Erikseen useamman kuin yhden maininnan saaneita tapahtumia olivat Kuopiorock/RockCock (5), Anti-festivaali (3) ja Kuopio Tanssii ja Soi (6). Yleensäkin musiikkia ja/tai konserttitarjontaa piti parhaana 17 vastaajaa. Tanssi yleensä tai jokin tanssiin liittyvä palvelu mainittiin lisäksi kuudessa vastauksessa. Louhosareena mainittiin kahdessa vastauksessa.

”Anti-festivaali ja Kuopio Tanssii ja Soi-tapahtumat tuovat matalan kynnyksen kulttuuria” (J)

”Innostuneet tekijät, jonka kautta laadukkaat palvelut.” (J)

Merkityksellisimpinä kokemuksina lueteltiin runsaasti erilaisia näytelmä-, musikaali- ja muun lavataiteen esityksiä tai yleensäkin teatterin tarjonta. Monissa vastauksissa mainittiin myös erityisesti kesäteatterit (yht. 57 vastausta). Elokuvateatterit ja niiden tarjonta mainittiin kahdeksassa vastauksessa.

Monet merkitykselliset ja mieleenpainuvat kokemukset liittyivät erilaisiin yksittäisiin klassisen tai kevyen musiikin konsertteihin tai yleensäkin musiikkitarjontaan (58). Viisi vastaajaa liitti kulttuurikokemuksen merkityksellisyyden erityisesti Louhosareenaan.

”Louhosareenan musikaaliesitykset koronavuoden jälkeen kesällä 2021” (P)

”Konsertit ja festarit, esim. Musiikkitalolla kaupunginorkesterin konsertti Miljoonasateen kanssa oli hyvin mieleenpainuva.” (P)

Yksittäisistä tapahtumista yhteensä 13 vastaajaa mainitsi Kuopiorockin tai RockCock tapahtuman tai niihin liittyvän yksittäisen konsertin. Kuopio Tanssii ja Soi -tapahtuman tai siihen liittyvän yksittäisen esityksen merkityksellisimmäksi koki kaikkiaan 21 vastaajaa. Lisäksi viidelle vastaajalle merkityksellisin tai mieleenpainuvuin oli ollut jokin muu tanssiin liittyvä kulttuuritapahtuma. Jonkin tietyn vuoden viinijuhlat tai viinijuhlat yleensä mainittiin yhdeksässä vastauksessa. Ruokakulttuuriin liittyviä kokemuksia piti tärkeinä neljä vastaajaa. Jokin muu yksittäinen festivaalitapahtuma, kuten Anti-festivaali, jokavuotiset taidefestarit ja Kuopio Music Festival tai festivaalit yleensä mainittiin 14 vastauksessa.

”KuopioRock-festivaali 2017, Megadethin esiintyminen.” (P)

”Anti-festivaali on aina mielenkiintoinen, Kuopio tanssii ja soi tuo kansainvälistä tunnelmaa kaupunkiimme.” (P)

Useat merkitykselliset tai mieleenpainuvat kokemukset liittyivät myös museoiden (ml. taidemuseo ja VB-valokuvakeskus) tarjontaan yleensä tai yksittäisiin näyttelyihin (26 vastausta). Yksittäisistä näyttelyistä useampia mainintoja sai Leonardo da Vincin näyttely Kuopion museossa. Jonkin muun, kuin edellä mainituissa museoissa järjestetyn yksittäisen taidenäyttelyn tai taidenäyttelyt yleensä mainitsi seitsemän vastaajaa.

”Viimeisimpänä Leonardo da Vincin näyttely Kuopion museossa. Myös monet konsertti- ja teatteriesitykset ovat olleet ikimuistoisia.” (J)

Monissa vastauksissa lueteltiin myös erilaisia kaupunkitapahtumia, kuten vuosittaiset jouluun liittyvät tapahtumat, venetsialaiset, kansainväliset markkinat ja Taiteiden yö tai yksittäiset elämykset kuten lepakoiden bongausretki ja graffititapahtuma (15).

”Mielenkiintoista oli pari vuotta sitten, kun eräänä syksyiltana järjestettiin lepakoiden bongausretki Kuopion Savisaassa. Hyvin harmillisesti en päässyt osallistumaan, mutta aivan mahtavaa, että niinkin jännä, vaikkakin kiltti tapahtuma järjestettiin kaikenikäisille. Virkistävää on ollut myös Väinölänniemeen panostaminen, kiitos Allu Koskisen ja Carlsonin ja paikallisen kahvilan. Siellä kelpaa järjestää tulevinakin vuosina! Myös tori alkaa olla edustuskunnossa. :) Jouluaikaa odotellessa <3. Myös torin alla olleet näyttelyt, kuten Poets of the Fallin näyttely useampi vuosi sitten, tuovat suuren lisän ja monipuolistavat nykyaikaan kaupungin ilmiöitä. Tosi hyvä. Uusi Kuntolaakson uimahalli on ihan mahtava myös. Kuopio on mennyt harppauksin parempaan suuntaan.” (P)

”Live-sessiot ja sitten reilut 10v sitten alkaneet nk. venetsialaiset, jossa koko kylä on auki, ainakin klo 23.00. saakka ja tapahtuman palvelut pelaa todella hyvin, hyvää ruokaa pikkurahalla ja matalalla ostokynnyksellä, hyviä live-performansseja jne, jne...” (P)

”Lainit -tapahtuman suuren graffititeoksen valmistumisen seuraaminen. Ulkoilmaelokuva Savilahdessa (osana isompaa tapahtumaa)” (P)

Omaan tai lapsen harrastukseen liittyvä tapahtuma oli ollut tärkein yhdeksälle vastaajalle. Veteraanien muistamiseen liittyvät tapahtumat mainitsi kaksi vastaajaa.

”Ylioppilasteatterin toimintaan osallistuminen.” (J)

3.5. Kulttuuritarjonnan käyttö

Oman kaupungin kulttuuritarjonnasta ja -palveluista käytetyimpiä viimeisen 24 kuukauden aikana ovat olleet kirjasto, kulttuurihistorialliset tai kulttuuriperintöön liittyvät kohteet, elokuvateatterit, muut kuin klassisen musiikin konsertit, taidenäyttelyt tai taidemuseot ja muut museot (taulukko 12). Julkiseen kyselyyn vastanneet ovat olleet keskimäärin aktiivisempia kulttuurin kuluttajia kuin paneelitutkimukseen osallistuneet muutamaa toimintaa lukuun ottamatta (esim. sirkus/performanssit). Vastaajat jakautuvat muutenkin vahvasti kulttuuripalveluiden kuluttamisen suhteen. Valtaosa (jopa 50–80 %) vastaajista ei ole käyttänyt osaa palveluista kertaakaan 24 kuukauden aikana, mutta pieni ryhmä vastaajista on käyttänyt samoja palveluita useita kertoja samalla ajanjaksolla.

Taulukko 12. Kuinka usein olet käynyt erilaisissa oman kuntasi kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa (osallistujana/katsojana) viimeisen 24 kk aikana vapaa-ajallasi?

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastollisesti merkitsevä ero
KIRJASTO						***
Paneeli	14 %	12 %	33 %	41 %	0 %	
Julkinen	9 %	7 %	22 %	61 %	1 %	
Koko aineisto	12 %	11 %	30 %	47 %	1 %	
KULTTUURIHISTORIALLISET/KULTTUURIPERINTÖÖN LIITTYVÄT KOHTEET						***
Paneeli	33 %	23 %	32 %	8 %	4 %	
Julkinen	14 %	26 %	41 %	16 %	3 %	
Koko aineisto	28 %	24 %	35 %	10 %	4 %	
ELOKUVATEATTERI						
Paneeli	22 %	22 %	34 %	20 %	3 %	
Julkinen	19 %	17 %	41 %	21 %	3 %	
Koko aineisto	21 %	21 %	36 %	20 %	3 %	
TEATTERI / KESÄTEATTERI						***
Paneeli	43 %	22 %	26 %	6 %	4 %	
Julkinen	21 %	24 %	36 %	16 %	3 %	
Koko aineisto	37 %	23 %	28 %	9 %	4 %	
TANSSIESITYKSET						
Paneeli	63 %	19 %	9 %	5 %	4 %	
Julkinen	54 %	20 %	20 %	4 %	2 %	
Koko aineisto	61 %	19 %	12 %	5 %	3 %	
KLASSISEN MUSIIKIN KONSERTIT						*
Paneeli	67 %	15 %	11 %	5 %	2 %	
Julkinen	53 %	27 %	16 %	4 %	1 %	
Koko aineisto	63 %	18 %	12 %	5 %	2 %	
LASTENMUSIIKIN KONSERTIT						
Paneeli	79 %	10 %	6 %	4 %	2 %	
Julkinen	80 %	10 %	7 %	1 %	3 %	
Koko aineisto	80 %	10 %	6 %	3 %	2 %	

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastollisesti merkitsevä ero
MUUT KONSERTIT						
Paneeli	43 %	23 %	27 %	5 %	4 %	
Julkinen	35 %	20 %	34 %	9 %	3 %	
Koko aineisto	41 %	22 %	28 %	6 %	3 %	
TAIDENÄYTTELYT / TAIDEMUSEOT						

Paneeli	44 %	27 %	19 %	8 %	2 %	
Julkinen	26 %	26 %	29 %	17 %	2 %	
Koko aineisto	39 %	27 %	22 %	10 %	2 %	
MUUT MUSEOT						

Paneeli	45 %	28 %	18 %	6 %	4 %	
Julkinen	27 %	25 %	35 %	10 %	3 %	
Koko aineisto	40 %	27 %	23 %	7 %	4 %	
OOPPERAT / OPERETIT / MUSIKAALIT						
Paneeli	77 %	11 %	7 %	2 %	3 %	
Julkinen	68 %	20 %	6 %	1 %	5 %	
Koko aineisto	74 %	14 %	7 %	2 %	3 %	
SIRKUS / PERFORMANSSIT						
Paneeli	77 %	13 %	7 %	3 %	1 %	
Julkinen	77 %	16 %	3 %	1 %	3 %	
Koko aineisto	77 %	14 %	6 %	2 %	1 %	
MUSIIKKITAPAHTUMAT TAI -FESTIVAALIT						
Paneeli	44 %	26 %	22 %	6 %	3 %	
Julkinen	38 %	30 %	21 %	8 %	3 %	
Koko aineisto	42 %	27 %	22 %	6 %	3 %	
MUUT KULTTUURITAPAHTUMAT						
Paneeli	42 %	26 %	26 %	5 %	2 %	
Julkinen	36 %	33 %	22 %	7 %	2 %	
Koko aineisto	40 %	28 %	25 %	5 %	2 %	
KATU- JA KAUPUNKITAPAHTUMAT						
						*
Paneeli	30 %	35 %	28 %	6 %	1 %	
Julkinen	22 %	30 %	39 %	10 %	0 %	
Koko aineisto	28 %	34 %	31 %	7 %	1 %	

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastollisesti merkitsevä ero
LASTEN TAPAHTUMAT						
Paneeli	72 %	12 %	11 %	4 %	1 %	
Julkinen	73 %	13 %	10 %	2 %	2 %	
Koko aineisto	72 %	13 %	11 %	3 %	1 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Tätä kulttuurin kuluttamisen taulukkoa ei voi hyödyntää yleistämään kulttuuripalveluiden käyttöä normaalioloissa, sillä vastaukset olisivat varmasti olleet toisenlaiset, ellei tähän 24 kuukauden ajanjaksoon olisi mahtunut 1,5 vuotta elämistä koronaviruspandemian varjossa. Taulukon 13 vastauksista onkin nähtävissä, että koronaviruspandemia on ollut yksi selvimmistä syistä siihen, miksi kulttuuritarjontaa ei ole hyödynnetty. Muita yleisimpiä syitä palveluiden käyttämättä jättämiselle ovat olleet se, että palvelu tai sen sisältö ei kiinnostanut itseä sekä ajan, rahan tai seuran puute.

Taulukko 13. Jos vastasit johonkin kysymyksen 15 kohtaan "en kertaakaan", miksi et osallistunut kyseiseen toimintaan 24 kk ajanjaksolla? Valitse kaikki itseäsi koskevat syyt

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista, N=283	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista, N=112	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista, N=395	Tilastollisesti merkitsevä ero
Koronaviruspandemian vuoksi	63 %	65 %	63 %	
Minulla ei ollut varaa osallistua	26 %	16 %	23 %	*
Minulla ei ollut aikaa osallistua	24 %	17 %	22 %	
Elämäntilanteen tai elämäntilanteen muutoksen vuoksi	10 %	11 %	10 %	
Minulla oli vaikeuksia päästä tapahtumapaikoille (liian kaukana, huonot tai puuttuvat kulkuyhteydet, auton puute)	12 %	13 %	13 %	
Esteettömyyttä ei ollut huomioitu	2 %	1 %	2 %	
Minulla ei ollut seuraa, enkä halunnut/voinut/kyennyt menemään yksin	17 %	12 %	15 %	
Osallistuminen tuntui liian vaivalloiselta	9 %	7 %	8 %	
Osallistuminen ei ole mahdollista asuinpaikkakunnallani	6 %	13 %	8 %	*
Minulla ei ollut tarpeeksi tietoa tai tiedon saaminen oli liian vaikeaa	7 %	12 %	8 %	
Minua ei kiinnostanut ko. toiminta / tapahtuma	47 %	46 %	47 %	
Muu syy, mikä	4 %	6 %	5 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Koronaviruspandemian vaikutusta erikseen kysyttäessä kävi ilmi, että pandemia on selvästi vähentänyt kuopiolaisten käyntejä kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa (taulukko 14). Erityisen suuri vaikutus on ollut julkiseen kyselyyn vastanneiden keskuudessa, jotka normaalioloissa ovat kulttuurin aktiivisia kuluttajia.

Taulukko 14. Kuinka koronaviruspandemia on vaikuttanut käynteihisi kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa

*** (til. erittäin merkittävä ero)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Vähentänyt paljon	41 %	68 %	48 %
Vähentänyt jonkin verran	42 %	27 %	37 %
Ei vaikutusta	13 %	3 %	10 %
Lisännyt jonkin verran	4 %	0 %	3 %
Lisännyt paljon	1 %	2 %	1 %

Koronaviruspandemia on kuitenkin tarjonnut mahdollisuuksia uudelleenlaisille kulttuurin kuluttamisen muodolle, virtuaalisille kulttuuripalveluille ja -tarjonnalle. Kuten taulukosta 15 on nähtävissä, virtuaalista kulttuuritarjontaa on ainakin kokeillut keskimäärin hieman vajaan puolet vastaajista. Noin kaksi viidestä vastaajasta on myös tulevaisuudessa valmis käyttämään jossain määrin myös virtuaalista kulttuuritarjontaa. Kuopion vastaajissa virtuaalisen kulttuuritarjonnan käyttäjiä oli julkiseen kyselyyn vastanneiden keskuudessa.

Taulukko 15. Virtuaalisen kulttuuritarjonnan käyttö nyt ja tulevaisuudessa

	Kyllä, paljon	Kyllä jonkin verran	En lainkaan	En osaa sanoa
OLETKO KÄYTTÄNYT/OSALLISTUNUT/ HYÖDYNTÄNYT VIRTUAALISTA KULTTUURITARJONTAA KORONAN AIKANA? ***				
Paneeli	5 %	40 %	49 %	5 %
Julkinen	9 %	55 %	35 %	2 %
Koko aineisto	6 %	44 %	45 %	4 %
TULETKO JATKOSSA HYÖDYNTÄMÄÄN VIRTUAALISTA KULTTUURITARJONTAA?				
Paneeli	5 %	35 %	22 %	39 %
Julkinen	3 %	48 %	19 %	30 %
Koko aineisto	4 %	39 %	21 %	36 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Eniten vaikutusta kulttuuripalveluiden käyttöön on itseä kiinnostavalla sisällöllä, sisällön laadukkuudella, palveluiden sijainnilla ja itsellä käytettävissä olevalla ajalla (taulukko 16). Useimpien muuttujien osalta ryhmien väliltä löytyi tilastollisesti merkittävä ero. Paneelitutkimukseen vastanneet olivat hieman herkempiä hinnan vaikutukselle sekä kokivat esteettömyyden ja lapsille tarjottavan sisällön hieman tärkeämmäksi.

Taulukko 16. Mitkä tekijät vaikuttavat kulttuuripalveluiden käyttöösi? (1=ei lainkaan ... 6=todella paljon)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastolli- sesti merkitsevä ero
Hinta	4,3	4,2	4,3	4	
Itseä kiinnostava sisältö	5,3	5,8	5,4	6	***
Palvelun sijainti	4,4	4,8	4,5	5	**
Palveluiden aukioloaika/ajankohta	4,2	4,7	4,3	4	***
Sisällön laadukkuus	4,7	5,1	4,8	5	***
Palveluiden esteettömyys	2,9	2,1	2,7	2	***
Toimivat tilat ja olosuhteet	3,9	4,0	3,9	4	
Toimiva tiedonjako / markkinointi	4,0	4,3	4,1	4	*
Sosiaalinen kanssakäyminen	3,4	3,7	3,5	4	*
Itsellä käytettävissä oleva aika	4,3	4,9	4,4	5	***
Terveys ja hyvinvointi	4,0	4,3	4,1	4	
Lapsille ja nuorille sopiva sisältö	2,7	2,5	2,6	2	
Työnantajan tuki (esim. kulttuuriseteli)	2,8	2,8	2,8	3	
Jokin muu, mikä	2,4	2,4	2,4	1	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

3.6. Kulttuuritarjonnan kehittämistarpeet ja osallisuus

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) todetaan, että

”Kunnan asukkailla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan ja sitä koskevan päätöksenteon valmisteluun. Kunnan asukkaiden oikeudesta osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä”.

Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin heidän näkemyksiään kaupungin kulttuuripalvelujen kehittämisen tarpeista ja siitä, kuinka osallisuutta voitaisiin lisätä. Erilaisia kehittämistoiveita ja -ehdotuksia esitettiin kaikkiaan 112 vastauksessa (Paneeli 65, Julkinen 47).

Kehittämiskohteet olivat varsin moninaisia. Eniten toivottiin ilmaisia tai edullisia kulttuuripalveluita tai -tapahtumia (14 vastausta). Lisäksi toivottiin kansalaisopistoon lisää musiikin opetusta sekä tanssin, kädentaitojen ja lausunnan ryhmiä. Osassa näistäkin vastauksista mainittiin, että harrastaminen muualla on liian kallista (5 vastausta). Muun kulttuuriopetuksen tai kasvatuksen tarpeen mainitsi kolme vastaajaa.

Matalan kynnyksen ilmaisiin tai halpoihin kulttuuripalveluihin liittyen toivottiin myös erilaisia kaupunkitapahtumia ja historiakerroksia (4) sekä lisää julkista taidetta (2). Yleisesti lisää tarjontaa ympäri vuoden toivoi neljä vastaajaa.

”Useammin kuin kerran vuoteen tuollainen taiteiden yö -tapahtuma. Tapahtumat painottuvat kesälle, joka on ihan ymmärrettävää mutta kai niitä voisi järjestää talvellakin?” (P)

”Joskus järjestettiin Halloweenin aikaan ilmainen opastettu kierros Kuopion keskustassa, käytiin esim. Tuomiokirkon viinikellarissa jne. tällaisia toivoisin enemmän, jotka kaupungin historiaa esittelisi. Ja ennen kaikkea, että näistä tiedotettaisiin ajoissa ja muuallakin kuin somessa, jossa kaikki ei ole. Jotta niistä tietäisi ajoissa.” (P)

”Enemmän taideteoksia julkisiin tiloihin, muraaleja talojen seiniin.” (P)

”Aikuisten omaehtoinen musiikin opiskelu (laulu tai soitinopetus) on edullista kansalaisopistossa, mutta ryhmät ovat erittäin täynnä. Muualla opiskelu on tosi kallista.” (P)

Teatterin ja harrastajateatteritoiminnan kehittäminen nousi esiin 11 vastauksessa. Toiminnan rahoituksen ja kohtuuhintaisten lippujen lisäksi toivottiin yleensäkin lisää esityksiä. Kolme vastaajaa näki kehitettävää elokuvateattereiden tiloissa ja tarjonnassa. Myös museotarjontaa kaivattiin lisää, erityisesti mainittiin Minna Canthin kirjailijamuseon ja talon kehittäminen (6). Taidepalveluita, näyttelyitä ja näyttelytiloja toivoi neljä vastaajaa.

”Taiteen harrastajille en tiedä, onko heille mitään paikkaa esitellä töitään, enkä ole nähnyt minkään taideyhdistyksen tai muun mainosta missään/ tarvitaan lisää tietoa ihmisille näistä asioista ja paikoista yleensäkin.” (P)

Musiikkitarjonnan osalta kaivattiin erityisesti klubityyppistä keikkapaikkaa (9 vastausta) sekä toisaalta areenaa tai muita isoja saleja suuren yleisömäärään konsertteihin (5). Lisäksi vastauksissa toivottiin yleensäkin lisää konsertteja, konserttitiloja ja muuta musiikkitoimintaa, kuten elävän musiikin yhdistys (6). Ei pelkästään musiikille, vaan myös muulle esittävälle taiteelle toivottiin matalan kynnyksen tapahtumia ja avoimia esiintymistiloja (5).

Kulttuurin kuluttajaryhmien osalta vastauksissa toivottiin varsin tasapuolisesti jotain tiettyä harrastustoimintaa tai yleensäkin kulttuuritarjontaa eri ikäryhmille (nuorille: 8 vastausta, lapsille: 5, ikääntyneille/liikuntaesteisille: 5, eri ikäisille: 5).

”Kuopiosta puuttuu paikka musiikki- ja kulttuuritapahtumille. En tarkoita konserttisalia, vaan sellaista, missä voisi järjestää muunlaisia live-keikkoja. Tämä lisäisi vetovoimaa. Myös katutaidetta tulisi lisätä, jotta saataisiin betonikerrostaloja ja alikulkuja mukavemman näköisiksi. Skeittikulttuuriin panostaminen olisi myös vetovoimaa lisäävä tekijä, joka lisäisi myös hyvinvointia. Nuorille lisää matalan kynnyksen maksuttomia kulttuuriharrastamisen mahdollisuuksia.” (J)

”Tarvitsisimme kipeästi sellaisen esiintymispaikan, joka palvelisi niin kaupallisten kuin harrastusmielessäkin järjestettävien tapahtumien toteuttajia sekä yleisöä.” (P)

”Kuopiosta puuttuu rock-klubi, kuten Kerubi Joensuussa tai Lutakko Jyväskylässä. Kuopiosta puuttuu elävän musiikin yhdistys.” (J)

”Musiikkialan toimijoille toivoisin mahdollisuutta järjestää isompia keikkoja keskustan tuntumassa.” (P)

Kulttuuripalveluiden järjestämiseen ja hallintoon liittyviä kehittämistarpeita nähtiin erityisesti palveluista ja tapahtumista tiedottamisessa (6). Muita kehittämistarpeita katsottiin olevan muun muassa yhteistyössä, aktiivisuudessa, uskalluksessa, ammattitaidossa, rahoituksen ja tukien suuntaamisessa johonkin tiettyyn kulttuuritoimintaan tai tietylle ryhmälle (nuoret, myös ”ruohonjuuritaso”) sekä yleensäkin kulttuuriin (8 vastausta). Yhteensä yhdeksän vastaajaa toi erikseen esille tarpeen kehittää kulttuuripalveluja tasa-
puolisemmin koko alueella, myös liitoskunnissa ja maaseutukaupunginosissa.

”Kun vaan nk- kuntaraati säilyy ennallaan, niin silloin saamme isompaan kaupunkiin liittyneenä pikkukaupunkina, oman kuntalaistemme äänemme yhä kuulumaan, ja saamme toteuttaa oman näköistämme kulttuuria...” (P)

”Tasapuolisesti kaikille ikäryhmille. Palveluja on paljon kaupunkikeskustassa, mutta kyytejä sinne ei ole autottomille. Kulttuuribusseja liikenteeseen maaseutukaupunginosille!” (J)

”Kuntien tulisi avata hankintoja. Kuntien ammattitaito johtaa ja tuottaa monialaista kulttuuripalvelujen tarjontaa on vuosia ollut vaillinaista. Tärkeintä olisi tukea toimintaympäristöjä, tunnistaa tarve ja hyöty ja ostaa palveluja. Uskaltaa.” (J)

”Kulttuuripalveluiden tarjonta tulisi olla mahdollisimman monipuolinen. Ihmisten tietoisuutta erilaisista tarjolla olevista palveluista / tapahtumista tulisi parantaa.” (J)

Lisäksi vastaajat esittivät yksittäisiä kehittämissuhteita, kuten lapsikuorot ja viihdekuoro (P, J), ”ruoka- ja juomakulttuuri osana matkailua” (P), ”tanssipaikea keski-ikäisille kaupungin ytimeen” (P), ”moniaistinen taidenäyttely” (J), ”monipuolisempaa kirjallisuustarjontaa” (J) ja ”sarjakuvataide ja -opetus” (J).

Julkiseen kyselyyn vastanneet olivat innokkaampia osallistumaan ja vaikuttamaan Kuopion tulevaisuuden kulttuuritarjontaan ja palveluihin (taulukko 17). Mieluisimpia vaikuttamisen tapoja koskevaan kysymykseen vastasivat ainoastaan ne henkilöt, jotka olivat halukkaita vaikuttamaan kulttuuripalveluihin. Tämän vuoksi kyseisen kysymyksen vastaajamäärät ovat muita kysymyksiä pienemmät (taulukko 18). Niiden osalta, jotka halusivat vaikuttaa kulttuuripalveluiden kehittämiseen, kaikkein mieluisimpia tapoja olisivat erilaiset sähköiset asukaskyselyt ja lomakkeet sekä osallistuminen harrastustoiminnan tai -seurojen kautta. Tämän kysymyksen osalta kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että mieluisimmat vaikuttamisen tavat vaihtelevat suuresti paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn vastanneiden välillä. Erityisesti paneelitutkimukseen vastanneille helpot tavat, kuten erilaisiin kyselyihin vastaaminen olisi mieluista tapa vaikuttaa.

Taulukko 17. Haluaisitko olla vaikuttamassa kuntasi tulevaisuuden kulttuuritarjontaan ja -palveluihin?

(ei til. eroa)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Kyllä	26 %	41 %	30 %
En	38 %	24 %	34 %
En osaa sanoa	37 %	35 %	36 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Taulukko 18. Jos vastasit kyllä, mitkä olisivat sinulle mieluisimmat vaikuttamisen kanavat? Valitse kaikki itsellesi sopivat tavat

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista, N=78	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista, N=47	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista, N=125	Tilastollisesti merkitsevä ero
Ottamalla suoraan yhteyttä viranhaltijoihin, kunnan valtuutettuihin ja työntekijöihin	26 %	32 %	28 %	
Vastaamalla sähköisiin asukaskyselyihin	72 %	53 %	65 %	*
Täyttämällä sähköisiä palautelomakkeita	60 %	47 %	55 %	
Antamalla palautetta kaupungin kotisivujen kautta	40 %	21 %	33 %	*
Järjestämällä itse kulttuuritoimintaa	27 %	30 %	28 %	
Tekemällä tai allekirjoittamalla adresseja, aloitteita ja vetoamuksia	22 %	23 %	22 %	
Osallistumalla asukas-, keskustelu- tai kuulemistilaisuuksiin (esim. paikallisparlamentit)	28 %	34 %	30 %	
Harrastustoiminnan / -seurojen kautta	46 %	51 %	48 %	
Osallistumalla kunnan osallistuvan budjetoinnin toteutukseen (esimerkiksi äänestämällä, mihin yhteisiin kohteisiin rahaa käytetään)	37 %	38 %	38 %	
Osallistumalla erilaisten valtuustojen, neuvostojen tai asukasyhdistysten toimintaan	21 %	34 %	26 %	
Osallistumalla muiden yhdistysten toimintaan	23 %	21 %	22 %	
Muulla tavoin, miten	3 %	9 %	5 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Parhaita keinoja lisätä kuopiolaisten osallisuuden tunnetta ja osallistumista kulttuuritarjonnan kehittämiseen olisi vastaajien mukaan kunnan omistamien tilojen luovuttaminen maksutta tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen, lisäämällä vapaa-aikatoimen (ml. kulttuuritoimi) toimintaresursseja, tukemalla kuntalaisten toimintaryhmiä tapahtumien järjestämisessä, tukemalla yhdistyksiä niiden toiminnassa yleisemminkin sekä tukemalla asukkaiden pienimuotoisia viihtyvyyttä lisääviä hankkeita. Tämän kysymyksen osalta sekä paneelitutkimukseen että julkiseen kyselyyn vastanneet olivat hyvin yksimielisiä.

Mieluisimpina tiedottamisen kanavina kyselyyn vastanneet kuopiolaiset pitivät sosiaalista mediaa tai nettiä (26 vastausta). Vastauksissa näkyi kuitenkin selkeästi tarve myös perinteisemmälle tiedottamiselle (ilmais)lehdissä (13), paikallisradiossa tai TV:ssä (5) tai kunnan omissa tiedotteissa ja katumainontana (5).

Taulukko 19. Millä keinoilla kunta mielestäsi parhaiten voisi edistää kuntalaisten osallisuuden tunnetta ja osallistumista kulttuuritarjonnan kehittämiseen? Valitse VIISI parasta keinoa

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista, N=306	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista, N=116	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista N=422	Tilastollisesti merkitsevä ero
Nykyistä avoimemmalla ja monipuolisemmalla tiedottamisella. Missä kanavissa?	17 %	22 %	18 %	
Ottamalla osallistuvan budjetoinnin toimintatavan käyttöön (asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon esim. äänestyksin)	38 %	33 %	36 %	
Kohtaamalla kuntalaisia sekä verkossa että kasvotusten	34 %	27 %	32 %	
Tukemalla yhdistyksiä niiden toiminnassa	53 %	53 %	53 %	
Tukemalla kansalaisten kohtaamispaikkojen toimintaa	40 %	51 %	43 %	*
Tukemalla kuntalaisten toimintaryhmiä (esim. yhdistykset, järjestöt) tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämisessä	54 %	56 %	55 %	
Tukemalla asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä hankkeita kaupungin rahoitusosuudella	33 %	25 %	31 %	
Mahdollistamalla kuntalaisten hyväksi tehtävää yhdistysten ja yhteisöjen vapaaehtoistyötä	43 %	35 %	41 %	
Luovuttamalla kunnan omistamia tiloja maksutta tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen	72 %	78 %	74 %	
Lisäämällä vapaa-aikatoimen (nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi) toimintaresursseja	62 %	65 %	63 %	
Tukemalla asukkaiden pienimuotoisia asuin ympäristöjen viihtyvyyttä lisääviä hankkeita	52 %	51 %	52 %	
Muulla tavoin, miten	3 %	3 %	3 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

4. LOPUKSI

Tämän Saimaa-ilmion toteuttaman kuntien kulttuuritutkimuksen tulosten mukaan Kuopion kaupungin asukkaat kokevat kaupungissa olevan nykyisen kulttuuritarjonnan tärkeänä ja ovat nykyiseen tarjontaan myös melko tyytyväisiä. Väittämien näkökulmasta vastaajien mukaan parannettavaa kulttuuritarjonnasta löytyisi, mutta yksittäisten palvelujen tasolla kaupunkilaiset olivat suhteellisen tyytyväisiä kulttuuripalveluihin ja -tarjontaan. Kuopion monipuolinen kulttuuritarjonta, josta kaikille löytyy jotakin, sai kiitosta etenkin avoimissa vastauksissa, vaikka väittämiä tarkasteltaessa ei oltu kovin tyytyväisiä kulttuuriin osallistumisen mahdollisuuksiin. Pienet ristiriitaisuudet vastauksissa johtuvat pääosin paneelitutkimuksen ja julkisen kyselyn vastaajien erilaisesta profiilista ja mielenkiinnon kohteista. Julkiseen kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuria ja sen osa-alueita tärkeämpänä ja olivat hieman kriittisempiä tarjontaa kohtaan kuin kuluttajaneelin vastaajat. Tämä johtunee siitä, että julkisessa jaossa olleeseen lomakkeeseen vastasivat ne henkilöt, joita kulttuuri ja luovat alat kiinnostavat ja jotka kuluttavat kulttuuripalveluita keskimääräistä enemmän. Kuopion tapauksessa, kuten useimmissa valtakunnallisissa ja kansainvälisissäkin tutkimuksissa, nämä henkilöt ovat useimmiten keski-ikäisiä tai sitä vanhempia korkeasti koulutettuja naisia. Heidän näkemyksensä kuntien kulttuuripalveluita kehitettäessä ovat kuitenkin arvokkaita, sillä heillä on vahvaa oman käden kokemusta nykyisestä tilanteesta. Heidän vastauksiaan tulkittaessa on kuitenkin hyvä muistaa, että he edustavat vain yhtä väestönosaa. Jos kulttuuripalveluiden käyttäjien joukkoa ja osallisuutta halutaan lisätä, on hyvä etsiä vastauksia ns. tavallisten kansalaisten keskuudesta, jota tässä tapauksessa edustaa paremmin paneelitutkimuksella kerätty aineisto.

Vaikka kyselyihin vastanneet olivat tämänhetkiseen tilanteeseen melko tyytyväisiä, vastaajien selvä viesti oli, että kaupungin kulttuuribudjettia ei ole enää yhtään varaa pienentää. Vapaa-ajan ja kulttuuritoimen toimintaresursseja voisi enemmän hieman lisätä. Tutkimukseen vastanneiden vastauksista nousi esiin myös kehittämisehdotuksia. Mikään yksittäinen asia ei noussut esiin erityisen ongelmallisena, mutta vastauksissa nousi esiin samankaltaisia piirteitä tarvittavista kehittämisen kohteista.

Tärkeimpinä kehittämiskohteina nousivat esiin muun muassa seuraavat asiat:

1. Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen

Kaikista kahteen kyselyyn vastanneita noin kolmannes haluaisi vaikuttaa enemmän Kuopion tulevaisuuden kulttuuripalveluihin ja -tarjontaan. Tähän helpoimpia ja mielekkäimpiä osallistumisen tapoja olisivat erilaiset helpot ja matalan kynnyksen tavat, kuten erilaiset sähköiset palautekanavat tai oman harrastustoiminnan kautta vaikuttaminen. Näiden kanavien käyttöä kannattaa tehostaa ja viestiä osallistumisen mahdollisuuksista tehokkaammin. Tärkeää on myös oikeasti kuunnella kuntalaisia, jotta heille myös jää tunne, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Kehittämisehdotuksia muun muassa tilojen suhteen kaupunkilaisilla näyttäisi tämän tutkimuksen tulosten mukaan olevan. Kulttuuritarjonnan osalta puolestaan toiveissa oli erityisesti matalan kynnyksen toiminta, tarjonta ja tapahtumat.

2. Kulttuurin tilat

Kulttuurin käytössä olevien tilojen osalta esitettiin paljon kehittämisehdotuksia. Noin kolmannes tutkimukseen osallistuneista koki, että kuntaan tarvitaan täysin uusia tiloja kulttuurin käyttöön. Uusia tiloja tärkeämpänä asiana pidettiin sitä, että Kuopiossa saataisiin avointa kulttuuritilaa erilaisten halukkaiden käyttöön sekä tyhjien kulttuurille sopivien tilojen kartoittamista. Kaupungilta toivottiin myös ilmaisia tiloja esimerkiksi tilaisuuksien ja tapahtumien käyttöön. Vastaajien toiveissa oli hyvin erilaisia tiloja, joista osaan kaupunki pystyisi vaikuttamaan ja osa vaatisi uutta yritystoimintaa. Esimerkiksi

erilaisille harrastusryhmille ja vapaalle kentälle toivottiin lisää edullisia tiloja, mutta suurin osa tarvittavista tiloista liittyi musiikkiin ja esittävään taiteeseen. Kuopiosta puuttuu useampien vastaajien mukaa paikka, jossa live-esiintymisiä voisi seurata. Tällainen voisi olla rock-klubi Joensuun Kerubin tapaan tai laajempaankin esiintymiseen sopiva tila, joka voisi varmasti olla samantyyppinen kuin Savonlinnassa Savonlinnan Kulttuurikellari tai Lappeenrannassa Nuijamies. Osa vastaajista toivoi Kuopioon myös suuren kokoluokan konserttitilaa, johon olisi mahdollista houkuttaa jopa maailmanluokan artisteja esiintymään.

Kaupungin sisällä olisikin hyvä käydä keskustelua, kuinka esimerkiksi kaupungissa tyhjillään olevia tiloja voitaisiin paremmin markkinoida luovien alojen toimijoille ja voitaisiinko vuokrissa mahdollisesti tulla vastaan. Muutamia uusia tiloja ja toimintamalleja on Kuopioon viime aikoina syntynyt. Minna Canthin taloon Kanttilaan on syntymässä luovien alojen kohtaamispaikka ja hubi, jossa on tiloja esiintymiselle sekä residenssitoiminnalle. Kehitystyö on kuitenkin ollut hidasta ja kohdannut vastoinkäymisiä, joten tukea toimintaan varmasti tarvitaan jatkossakin. Muitakin tiloja keikoille ja erilaiselle pienempimuotoiselle toimille on syntynyt, esimerkiksi keskustan ulkopuolelle on valmistunut yksi suurempi livetila, Boutique hotel Sawohousen Underground tila, jossa on mahdollisuus järjestää useamman sadan hengen keikkoja, ei kuitenkaan tuhansia henkiä vetäviä keikkoja. Kuopiossa on myös useita pienempiä, toistaiseksi melko tuntemattomia, mutta vapaan kentän käyttöön sopivia tiloja, kuten Kretorio ja Kuopion kellari. Näiden tunnettuutta tulisi lisätä ja kunnan olisi mahdollisesti hyvä ohjata niiden toimintaan tukea, jolloin voitaisiin jo vastata osittain tässäkin kyselyssä esiin nousseeseen toiveeseen vapaan kentän, pienempimuotoisen harrastetoiminnan sekä alakulttuurien toiminnan kehittämisestä.

3. Saavutettavuus.

Saavutettavuus laajasti ymmärrettynä nousi esiin myös yhtenä kehittämiskohteena. Muutamat kommentteista liittyi liikennepalveluihin ja siihen, että esimerkiksi taajama-alueen ulkopuolelta on vaikea päästä tilaisuuksiin ja tapahtumiin, jotka useimmiten järjestetään iltaisin tai viikonloppuisin. Kulttuuritoimella tai kunnallakaan ei ehkä ole suurta vaikuttamisen mahdollisuutta liikenneyhteyksiin, ellei kunta itse maksa lisättyjä vuoroja, mutta fyysisen saavutettavuuden parantamiseksi voisi selvittää myös luovempia ratkaisuja, kuten esimerkiksi kimpakyytialustaa tai tapahtumien viemistä myös kaukaisempiin kaupunginosiin.

Toinen esiin noussut saavutettavuuteen liittyvä kehitystä vaativa asia oli erilaisten kohderyhmien (lapset, nuoret, vanhukset jne.) laajempi huomioiminen kulttuuritarjonnassa. Eri ryhmille olisi hyvä olla erilaisia tavallisia kulttuurin kokeilun ja osallistumisen mahdollisuuksia olemassa, mutta myös digitaalisuutta lisäämällä kulttuurin saavutettavuutta voitaisiin mahdollisesti parantaa tai tehdä se saavutettaviksi sellaisille ryhmille, joilla ei ole mahdollisuutta päästä kulttuurin äärelle. Keinoina tähän voisivat toimia esimerkiksi striimaukset vanhainkoteihin tai muihin hoitolaitoksiin. Noin kaksi viidestä kyselyyn vastanneesta aikoi myös koronaviruspandemian väistyessä hyödyntää jossain määrin virtuaalista kulttuuritarjontaa, joten kehittämispotentiaalia sillä saralla riittää.

Kolmas saavutettavuuteen liittyvä esiin noussut asia oli viestintä ja tiedottaminen. Väittämien näkökulmasta viestinnässä ei ole erityistä kehitettävää, mutta useammassakin avoimessa vastauksessa nousi esiin tarve paremmalle ja tehokkaammalle tiedottamiselle eri kulttuuritarjonnasta. Sosiaalisen median kanavat ja internet olivat valtaosalle ne mieluisimmat tiedottamisen kanavat, mutta niiden rinnalle tarvitaan edelleen myös perinteisempiä tiedotuskanavia.

4. Kansainvälisen tarjonnan lisääminen ja kulttuuritarjonnan ympärivuotisuus

Kulttuuritarjonnan yhtenä heikkoutena nähtiin tällä hetkellä kansainvälisen tarjonnan vähäisyys, sitä toivottiin lisättävän. Luovien alojen toimijoita voisi laajemmin kannustaa muodostamaan yhteyksiä ulkomaille ja tätä kautta mahdollisesti yhdessä tuomaan uudenlaisia ideoita ja ohjelmaa paikkakunnalle.

Kulttuuritoiminnan ja tarjonnan ympärivuotistaminen nousi esiin muutamissa vastauksissa. Tällä hetkellä painotus etenkin tapahtumissa on pääosin kesäkaudessa.

Kuopiolaisten vastauksissa nousi esiin huoli kulttuurin tasapuolisesta saatavuudesta. Kuntaliitosten myös Kuopion alue on laajentunut, jonka myötä liitoskuntien ja maaseutualueiden asukkaille on herännyt huoli siitä, saadaanko kulttuuripalvelut turvattua myös liitoskuntien alueetta tai vastaavasti luotua ilmapiiri, jossa myös he kokevat tulleensa huomioiduksi. Tähän Kuopion päättäjien on syytä panostaa lähivuosina.

Kuopiolaiset kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuria yleisesti tärkeänä ja ymmärsivät kulttuurin laajemmat merkitykset esimerkiksi kuntalaisten hyvinvoinnille. Tätä samaa ajattelua tarvittaisiin myös lisää kunnan päättäjille ja virkahenkilöille, jotta ymmärrettäisiin, mihin kaikkeen kulttuuriin sijoitetulla rahalla voidaan vaikuttaa. Kulttuuria voidaan hyödyntää muun muassa ennaltaehkäisevässä terveydenhuollon työssä esimerkiksi määräämällä kulttuuriläheteitä tai -reseptejä, joilla on tutkimuksinkin todistetusti vaikutusta heikommassa asemassa olevien kuntalaisten hyvinvointiin. Näin voidaan mahdollisesti säästää myös muissa sote-kuluissa. Tämä vaatii kuitenkin panostuksia kulttuurin tasapuoliseen saavutettavuuteen sekä palveluiden että liikenneyhteyksien muodossa.

Lähteet

Honkala, N. & Laitinen, L. (2017). Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Sitra. Ladattavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>

Laki kuntien kulttuuri-toiminnasta 166/2019. Ladattavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>

Ruokolainen, O., Sokka, S., Kurlin, A. & Tohmo, T. (2019). Taide- ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia. Cuporen julkaisu 56. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Ladattavissa: <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/taide-ja-kulttuurilaitokset-osana-jyvaeskylaen-kehitystae-ja-hyvinvointia>

Tilastokeskus (2021). Kulttuuritilaston taulukkopalvelu. Ladattavissa: https://pxhopea2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/suom0000.htm

TNS Gallup & Suomen kulttuurirahasto (2013). Suomalaisen näkemykset kulttuurista 2013. Ladattavissa: <https://skr.fi/serve/suomalaisten-nakemykset-kulttuurista-tsn-gallup-2013>

Virolainen, J. (2015). Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuurin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cuporen julkaisu 26. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Ladattavissa: <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/jutta-virolainen-kulttuuriosallistumisen-muuttuvat-merkitykset>